

EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Luxemburg den 13.7.2022
SWD(2022) 526 final

ARBETSDOKUMENT FRÅN KOMMISSIONENS AVDELNINGAR

2022 års rapport om rättsstatsprincipen Landskapitel i fråga om rättsstatsprincipen i Finland

Följedokument till

Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén

2022 års rapport om rättsstatsprincipen Situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Europeiska unionen

{COM(2022) 500 final} - {SWD(2022) 501 final} - {SWD(2022) 502 final} -
{SWD(2022) 503 final} - {SWD(2022) 504 final} - {SWD(2022) 505 final} -
{SWD(2022) 506 final} - {SWD(2022) 507 final} - {SWD(2022) 508 final} -
{SWD(2022) 509 final} - {SWD(2022) 510 final} - {SWD(2022) 511 final} -
{SWD(2022) 512 final} - {SWD(2022) 513 final} - {SWD(2022) 514 final} -
{SWD(2022) 515 final} - {SWD(2022) 516 final} - {SWD(2022) 517 final} -
{SWD(2022) 518 final} - {SWD(2022) 519 final} - {SWD(2022) 520 final} -
{SWD(2022) 521 final} - {SWD(2022) 522 final} - {SWD(2022) 523 final} -
{SWD(2022) 524 final} - {SWD(2022) 525 final} - {SWD(2022) 527 final}

SAMMANFATTNING

Det finska domstolsväsendet anses ha en mycket hög grad av oberoende. Domstolsverket fortsätter att organisera plattformar för informationsutbyte mellan domstolarna och planerar att utöka sin verksamhet för att ytterligare stödja deras arbete. Genomförandet och utvecklingen av ett ärendehanteringssystem för domstolarna fortsätter, liksom utvecklingen av ett rapporteringsverktyg. Domstolarna har fått ytterligare finansiering för att åtgärda anhopningen av mål till följd av covid-19-pandemin, men de berörda parterna anser att de sammanlagda resurserna och handläggningstiderna i krävande mål är otillräckliga.

Finland anses vara ett av de minst korruperade länderna i EU och i världen. En omfattande nationell strategi och ett åtgärdsprogram för bekämpning av korruption 2021–2023 håller för närvarande på att genomföras. Som ett led i genomförandet av strategin håller lagstiftningen för kriminalisering av korruption och mutbrott på att ses över, och ett utkast till proposition om kriminalisering av handel med inflytande förväntas bli klart under första hälften av 2022. Samarbetet mellan de myndigheter som ansvarar för utredning och lagföring av korruption fungerar väl och antalet åtal för korruptionsrelaterade brott har ökat. Statstjänstemannalagen har ändrats för att skärpa de begränsningar som gäller efter avslutat tjänsteförhållande och skyldigheten för den högsta ledningen inom statsförvaltningen att lämna en redogörelse för sina bindningar. En översyn för att begränsa svängdörrar och förhindra intressekonflikter för ministrarna pågår fortfarande, och i juni 2022 överlämnade regeringen en proposition om ett öppenhetsregister till riksdagen. Ett förslag till lag om skydd för visselblåsare som syftar till att genomföra EU-direktivet bereds för närvarande och kommer enligt planerna överlämnas till riksdagen i september 2022.

Journalister och yrkesverksamma inom mediebranschen har allmänt taget fria och skyddade förutsättningar att utöva sitt yrke i Finland. Tillsynsmyndigheterna för medier är oberoende. Opinionsnämnden för massmedier har behandlat ett ökande antal klagomål om journalistisk yrkesetik. Public service-mediernas oberoende garanteras av skyddsåtgärder i lagstiftningen. Dessutom finns det en oskriven praxis enligt vilken alla ändringar av lagstiftningen om public service-medier kräver konsensus i riksdagen. Regeringen har infört ändringar i strafflagen för att underlätta lagföring av olaga hot och angrepp mot offer som är särskilt utsatta, till exempel frilansjournalister. Åtgärder har också vidtagits för att uppdatera lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. Syftet med uppdateringen är att utvidga den grundlagsenliga rätten till tillgång till offentliga handlingar genom att säkerställa att lagen efterlevs och se till att mer information omfattas.

De berörda parternas deltagande i lagberedningen är ändamålsenligt men inte systematiskt. Regeringen fortsätter att genomföra handlingsprogrammet för bättre lagstiftning och har inlett arbetet med en reform av beredskapslagen. Reformen för att klargöra justitiekanslerns och ombudsmannens uppgifter har godkänts av riksdagen. Regeringen håller på att utarbeta ett förslag till lag om ett ämbetsverk för specialmyndigheterna inom justitieförvaltningen, som skulle tillhandahålla administrativt stöd för ett antal oberoende myndigheter som arbetar med skydd av rättigheter. Regeringen har också börjat bereda en ny finansieringsmodell för det civila samhällets organisationer i syfte att ge dem stabil och förutsägbar finansiering och trygga deras oberoende. En ny delegation för medborgarsamhällspolitik har tillsatts av regeringen och ska fungera som en plattform för att främja samverkan mellan myndigheter och det civila samhället.

REKOMMENDATIONER

Finland rekommenderas att göra följande:

- Fortsätta att utveckla initiativ genom vilka Domstolsverket kan stödja domstolarna i deras arbete.
- Fortsätta att stärka det straffrättsliga regelverket för korruptionsbekämpning, särskilt genom att anta lagstiftning om handel med inflytande.
- Fortsätta att arbeta med genomförandet av den nya nationella strategin och åtgärdsprogrammet för bekämpning av korruption 2021–2023, bland annat genom att inleda genomförandet av alla de planerade åtgärderna.
- Fortsätta att se över lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet i syfte att säkerställa en faktisk och mer omfattande tillgång till handlingar, mot bakgrund av de europeiska normerna för tillgång till offentliga handlingar.

I. DOMSTOLSVÄSENDE

Det finska domstolsväsendet består av allmänna domstolar, dvs. tjugo tingsrätter, fem hovrätter och högsta domstolen, samt förvaltningsdomstolar, dvs. sex regionala förvaltningsdomstolar och högsta förvaltningsdomstolen. Det finns tre specialdomstolar¹. Det oberoende Domstolsverket ansvarar för domstolarnas förvaltning, inbegripet förvaltning av anslag, lokaler och informationssystem². Den oberoende domarförslagsnämnden³ gör framställningar till statsrådet om utnämningen av domare, medan framställningar till domare i högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen görs av dessa domstolar själva⁴. Domarna utnämns formellt av republikens president⁵. Åklagarmyndigheten är en oberoende statlig myndighet⁶ som leds av en riksåklagare som utnämns av presidenten på framställning av justitieministeriet och som kan avsättas eller avstängas från tjänsteutövning genom ett beslut av statsrådet⁷. Finlands Advokatförbund⁸ är ett oberoende organ som utövar tillsyn över advokaternas yrkesutövning⁹. Tillsynsärenden som gäller advokater¹⁰ handläggs av tillsynsnämnden, som är ett oberoende organ som verkar i samband med Finlands Advokatförbund¹¹. Finland deltar i Europeiska åklagarmyndigheten (Eppo)¹².

Oberoende

Såväl allmänheten som företag anser att domstolarnas grad av oberoende är mycket hög i Finland. Under 2022 ansåg 88 % av allmänheten och 87 % av företagen att domstolarnas och domarnas oberoende ställning är ganska bra eller mycket bra¹³. Enligt uppgifterna i resultattavlan för rättskipningen i EU 2022 har denna siffra hållits på en mycket

¹ Marknadsdomstolen, arbetsdomstolen och försäkringsdomstolen. Cepej (2021), *Study on the functioning of judicial systems in the EU Member States*.

² 19 a kap. i domstolslagen.

³ Nämnden har tolv ledamöter – nio domare från olika nivåer inom domstolsväsendet som väljs på förslag av domarkåren och tre ledamöter som inte är domare (en advokat, en åklagare och en företrädare för juridisk forskning och utbildning). Ledamöterna i nämnden utnämns av statsrådet för en mandatperiod på fem år.

⁴ Alla domare i högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen deltar i valet. 11 kap. 7 § i domstolslagen.

⁵ Endast en sökande per ledig tjänst föreslås. Förslaget är inte bindande, men i praktiken följs det nästan alltid. Ett undantag har gjorts när det gäller utnämning vid allmän domstol (år 2000, det år då domarförslagsnämnden inrättades) och ett när det gäller domarutnämning vid högsta domstolen (på 1970-talet).

⁶ 1 kap. 2 § i lagen om Åklagarmyndigheten (32/2019).

⁷ Beslutet om avsättning kan överklagas till högsta förvaltningsdomstolen.

⁸ Lag om advokater (496/1958).

⁹ Olika juridiska tjänster tillhandahålls av olika kategorier av rättstillämpare: advokater, offentliga rättsbiträden och rättegångsbiträden med tillstånd.

¹⁰ Tillsynsnämnden handlägger även tillsynsärenden som gäller två andra kategorier av rättstillämpare, nämligen offentliga rättsbiträden och rättegångsbiträden med tillstånd.

¹¹ Tillsynsnämnden består av en ordförande och elva medlemmar, av vilka sex – utöver ordföranden – är advokater som Advokatförbundets delegation väljer. De övriga medlemmarna, av vilka två är rättegångsbiträden med tillstånd och tre är advokater, utnämns av statsrådet på framställning av justitieministeriet, som först begär ett utlåtande från Advokatförbundet om kandidaternas behörighet för uppdraget, 7 a § i lagen om advokater.

¹² En europeisk delegerad åklagare utnämndes den 1 juli 2021 och utnämningsprocessen för de andra europeiska delegerade åklagarna pågår fortfarande. Bidrag från Finland till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 17.

¹³ Resultattavlan för rättskipningen i EU 2022, diagrammen 50 och 52. Graden av domstolarnas oberoende kategoriseras enligt följande: mycket lågt (under 30 % av uppgiftslämnarna anser att domstolsväsendets oberoende är relativt bra eller mycket bra), lågt (30–39 %), genomsnittligt (40–59 %), högt (60–75 %), mycket högt (över 75 %).

hög nivå både bland allmänheten och bland företag sedan 2016. För bägge grupperna har det skett en ökning jämfört med 2021 (83 % för allmänheten och 83 % för företag). Även jämfört med 2016 (80 % för allmänheten och 87 % för företag) har siffran för allmänheten ökat, medan siffran för företag var densamma.

Domstolsverket fortsätter att underlätta informationsutbytet och planerar att utöka sin övriga verksamhet för att stödja domstolarna i deras arbete¹⁴. Domstolsverket inrättades 2020 och har till uppgift att stärka domstolarnas strukturella autonomi och deras oberoende och att förbättra kvaliteten på rättskipningen. Tack vare detta kan domstolarna fokusera på sina huvuduppgifter i stället för på administration¹⁵. Under covid-19-pandemin började Domstolsverket hålla regelbundna möten med domstolarnas chefsdomare, vilket har utvecklats till en etablerad praxis. Mötena med chefsdomarna hålls varannan vecka¹⁶ och dessutom hålls regelbundna möten med domstolarnas kanslichefer och med Finlands Advokatförbund. Domstolsverket upprätthåller också ett antal nätverk för diskussion om specifika frågor, såsom it eller dataskydd¹⁷, genom vilka domstolarna har möjlighet att utbyta information med varandra och med Domstolsverket. Domstolsverket har också för avsikt att genomföra flera andra projekt, såsom förbättring av den offentliga statistiken om domstolar¹⁸, och har inlett samarbeten med universitet och forskningsinstitut¹⁹, men dess resurser är inte tillräckliga²⁰. De berörda parterna har uttryckt sin uppskattning för Domstolsverkets arbete och välkomnar dess öppna kommunikation. Parterna har även konstaterat att Domstolsverket genom sina insatser har bidragit till att skapa närmare förbindelser mellan domstolarna²¹. Enligt uppgift respekterar Domstolsverket domstolarnas oberoende²².

Kvalitet

Projekten för att öka digitaliseringen inom domstolsväsendet fortsätter. Såsom konstateras i 2021 års rapport²³ har myndigheterna inlett ett antal projekt för att ytterligare öka digitaliseringen inom domstolsväsendet. Det största av dessa projekt gäller utvecklingen av två omfattande system för ärendehantering och införandet av en ny, digital arbetsmetod som stöds av dessa system. Det finns ett system för förvaltningsdomstolarna och ett för de allmänna domstolarna (HAIPA respektive AIPA) och båda förvaltas av Domstolsverket. HAIPA-systemet färdigställdes 2020²⁴, men arbetet med att förbättra dess funktioner pågår fortfarande. AIPA-systemet kommer att genomföras i etapper²⁵ och det kommer att tas i bruk

¹⁴ 2021 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Finland, s. 3.

¹⁵ För mer information om inrättande och struktur, se 2020 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Finland, s. 2, och 2021 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Finland, s. 3.

¹⁶ Bidrag från Finland till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 17.

¹⁷ Information som lämnats av Domstolsverket i samband med besöket i Finland.

¹⁸ Bidrag från Finland till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 6.

¹⁹ Information som lämnats av Domstolsverket i samband med besöket i Finland.

²⁰ Information som mottagits i samband med besöket i Finland, se även Finlands bidrag till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 9.

²¹ Information som lämnats av högsta förvaltningsdomstolen, Finlands Advokatförbund, högsta domstolen, justitieombudsmannen, justitiekanslern och Finlands domareförbund i samband med besöket i Finland.

²² Information som lämnats av högsta domstolen i samband med besöket i Finland.

²³ 2021 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Finland, s. 4.

²⁴ 2021 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Finland, s. 4.

²⁵ Tvistemål handläggs redan inom ramen för systemet, men inte ännu brottmål.

successivt fram till juni 2023²⁶. Vissa berörda parter har varit positiva till de nya systemen²⁷, medan andra har konstaterat brister, såsom bristen på tillgång för advokater till systemet²⁸, och ibland allvarliga tekniska problem²⁹. Justitieministeriet fortsätter att utveckla ett rapporteringsverktyg för domstolar och andra myndigheter³⁰ som ska göra informationen mer begriplig och ge en mer detaljerad bild av läget³¹. Utvecklingen av verktyget förväntas vara avslutad i slutet av 2022³².

Myndigheterna fortsätter att undersöka möjligheterna att förbättra tillgången till rättslig prövning³³. Rättegångskostnaderna anses vara höga, vilket eventuellt kan utgöra ett hinder för tillgången till rättslig prövning³⁴. Justitieministeriet tog därför i juni 2020 initiativ till ett forskningsprojekt för att undersöka tillgången till rättshjälp³⁵, vilket utmynnade i en studie som publicerades i oktober 2021. I studien drogs slutsatsen att alla låginkomsttagare inte har tillgång till kostnadsfri rättshjälp³⁶. Regeringen har övervägt möjligheten att ändra systemet³⁷ och har gjort framsteg med initiativet om en nationell rättshjälps- och intressebevakningsmyndighet³⁸ för att centralisera förvaltningen av rättshjälpsystemet³⁹. Ett lagförslag har utarbetats av justitieministeriet. Det fortsatta arbetet med genomförandet har dock skjutits upp tills vidare⁴⁰. Justitieministeriet utreder också möjligheterna att ändra lagstiftningen om rättegångskostnader i tvistemål⁴¹ och att skapa ett förenklat rättegångsförfarande för mindre tvistemål (småmål)⁴². De berörda parterna har välkomnat

²⁶ Information från justitieministeriet och Domstolsverket.

²⁷ Information som lämnats av högsta förvaltningsdomstolen, högsta domstolen och justitiekanslern i samband med besöket i Finland.

²⁸ Bidrag från Finlands Advokatförbund till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 14.

²⁹ Bidrag från *European Association of Judges* till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 30. Se även *2021 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om rättsstatsituationen i Finland*, s. 4.

³⁰ Bidrag från Finland till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 8.

³¹ Information som lämnats av justitieministeriet i samband med besöket i Finland.

³² Information som lämnats av justitieministeriet i samband med besöket i Finland.

³³ *2021 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Finland*, s. 5.

³⁴ Bidrag från Finlands Advokatförbund till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 12, bidrag från Människorättscentret till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 12, bidrag från Rättspolitiska föreningen Demla ry till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 11, bidrag från justitiekanslern till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 2.

³⁵ *2021 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Finland*, s. 5.

³⁶ Bidrag från Finland till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 8.

³⁷ Bidrag från Finland till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 8, information som lämnats av justitieministeriet i samband med besöket i Finland.

³⁸ *2021 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Finland*, s. 5.

³⁹ Rättshjälp ges av offentliga rättsbiträden vid rättshjälpsbyråerna, men på grund av begränsade resurser tilldelas vissa mål andra advokater (advokater och rättegångsbiträden med tillstånd, jfr *2021 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Finland*, fotnot 9) till arvoden som enligt uppgift är mycket låga, vilket orsakar ytterligare problem när det gäller tillgången till rättshjälp. Bidrag från Finlands Advokatförbund till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 12.

⁴⁰ Bidrag från Finland till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 8.

⁴¹ En arbetsgrupp utarbetade ett förslag i maj 2022, vilket sedan sändes på remiss. Bidrag från Finland till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 8.

⁴² Justitieministeriet håller för närvarande på att utarbeta en bedömningspromemoria, bidrag från Finland till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 8.

initiativen⁴³, men konstaterat att frågan om rättegångskostnader, som också har ett nära samband med handläggningstiden, kommer att kräva mer omfattande åtgärder⁴⁴.

Domstolarna har fått särskild finansiering för att åtgärda anhopningen av mål till följd av covid-19-pandemin, men resurstilldelningen är oklar. Under 2021 fick domstolarna ytterligare finansiering (14 miljoner euro, vilket motsvarar cirka 5 % av budgeten för domstolarna⁴⁵) för att bidra till att minska den anhopning av mål som uppstod under covid-19-pandemin⁴⁶. Den extra finansieringen välkomnades av de berörda parterna, men effekten var inte omedelbar eftersom det har tagit tid att rekrytera nya domare till de tillfälliga tjänster som inrättades med stöd av denna finansiering⁴⁷. De berörda parterna uppgav dock att en allmän brist på ekonomiska resurser, domare och domstolspersonal fortfarande är ett stort problem⁴⁸. Under 2020 uppgick de totala utgifterna för domstolarna till 0,24 % av BNP, vilket är lågt enligt informationen i resultattavlan för rättskipningen i EU⁴⁹. Justitieministeriet håller för närvarande på att utarbeta en rapport om verksamhetsförutsättningarna, inbegripet domstolarnas och andra statliga myndigheters resurser. Rapporten ska enligt planerna läggas fram för riksdagen våren 2022⁵⁰.

Effektivitet

Domstolsväsendet fungerar fortsättningsvis effektivt, men effektiviteten minskade under 2020 och handläggningstiden i krävande mål utgör ett problem. Andelen avgjorda tvistemål minskade från 100 % under 2019 till 94 % under 2020⁵¹, medan andelen avgjorda förvaltningsmål endast minskade en aning, från 100 % under 2019 till 99 % under 2020⁵². Antalet anhängiga mål per 100 invånare är dock fortfarande lågt för tvistemål och genomsnittligt för förvaltningsmål⁵³. Den beräknade handläggningstiden för tvistemål är genomsnittlig⁵⁴. De berörda parterna konstaterar dock att det visserligen finns effektiva förfaranden för att snabbt handlägga vissa typer av mål, såsom småmål eller obestridna brottmål⁵⁵, men att handläggningstiden utgör ett problem, särskilt i mer krävande mål⁵⁶.

II. REGELVERK FÖR KORRUPTIONSBEKÄMPNING

I Finland arbetar flera myndigheter tillsammans med polisen, Centralkriminalpolisen och Åklagarmyndigheten för att övervaka, upptäcka och förebygga fall av korruption. Till dessa

⁴³ Information som lämnats av justitiekanslern i samband med besöket i Finland.

⁴⁴ Bidrag från justitiekanslern till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 2–3.

⁴⁵ Utom högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen som har separata budgetar.

⁴⁶ Bidrag från Finland till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 8, information från Domstolsverket.

⁴⁷ Information som lämnats av Domstolsverket i samband med besöket i Finland.

⁴⁸ Bidrag från Finlands advokatsamfund till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 13, bidrag från Människorättscentret till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 12, bidrag från *European Association of Judges* till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 2, 24 och 34.

⁴⁹ Resultattavlan för rättskipningen i EU 2022, diagram 35.

⁵⁰ Bidrag från Finland till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 16.

⁵¹ Resultattavlan för rättskipningen i EU 2022, diagram 12.

⁵² Resultattavlan för rättskipningen i EU 2022, diagram 13.

⁵³ Resultattavlan för rättskipningen i EU 2022, diagrammen 15 och 16.

⁵⁴ Under 2020 beräknades handläggningstiden vara 300 dagar för domstolar i första instans, 210 dagar för domstolar i andra instans och 127 dagar för domstolar i tredje instans. Resultattavlan för rättskipningen i EU 2022, diagram 8.

⁵⁵ Information som lämnats av Domstolsverket i samband med besöket i Finland.

⁵⁶ Bidrag från justitiekanslern till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 4–5, bidrag från Finlands Advokatförbund till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 15.

myndigheter hör bland annat Centralen för utredning av penningtvätt⁵⁷, Statens revisionsverk, Konkurs- och konsumentverket samt justitieombudsmannen⁵⁸ och justitiekanslern⁵⁹. Justitieministeriets avdelning för kriminalpolitik och straffrätt övervakar insatserna mot korruption och samordnar samarbetsnätverket mot korruption, som består av företrädare för olika ministerier, polisen, fackföreningar och det civila samhället⁶⁰.

Experter och företagsledare uppfattar Finland som ett av de minst korruperade länderna i världen. I 2021 års korruptionsindex från *Transparency International* fick Finland 88 poäng av 100 och kom på första plats såväl i Europeiska unionen som i världen⁶¹. Uppfattningen om korruption i Finland har varit relativt stabil de senaste fem åren⁶². Enligt 2022 års särskilda Eurobarometer om korruption anser 17 % procent av respondenterna att korruptionen är utbredd i deras land (EU-genomsnittet ligger på 68 %) och 10 % upplever att de påverkas personligen av korruption i sin vardag (EU-genomsnittet är 24 %)⁶³. Av företagen anser 24 % att korruptionen är utbredd (EU-genomsnittet ligger på 63 %) och 15 % anser att korruption är ett problem för affärsverksamheten (EU-genomsnittet är 34 %)⁶⁴. Vidare anser 46 % av respondenterna att antalet framgångsrika åtal är tillräckligt för att enskilda ska avskräckas från att ägna sig åt korruption (EU-genomsnitt 34 %)⁶⁵, medan 48 % av företagen anser att enskilda och företag som ertappas med att ha mutat en högre tjänsteman får ett lämpligt straff (EU-genomsnitt 29 %)⁶⁶.

Genomförandet av den nationella strategin och åtgärdsprogrammet för bekämpning av korruption 2021–2023 har inletts och framsteg har skett. Såsom konstaterades i 2021 års rapport om rättsstatsprincipen antogs en första nationell strategi för bekämpning av korruption i maj 2021⁶⁷. Strategin innehåller ett tidsbegränsat åtgärdsprogram med tydliga och mätbara mål inom sex delområden för utveckling av åtgärderna för bekämpning och förebyggande av korruption⁶⁸. Framstegen när det gäller genomförandet av de relevanta åtgärderna i åtgärdsprogrammet övervakas av en berednings- och styrgrupp som leds av

⁵⁷ Centralen för utredning av penningtvätt: <https://poliisi.fi/sv/penningtvatt>

⁵⁸ Justitieombudsmannen: <https://www.oikeusasiamies.fi/sv>

⁵⁹ Justitiekanslern: <https://www.okv.fi/sv/>.

⁶⁰ Webbplatsen Antikorruption.fi <https://korruptiontorjunta.fi/sv/korruptionsbekampning-i-finland>

⁶¹ Transparency International (2022), *Corruption Perceptions Index 2021*, s. 2–3. Graden av korruption kategoriseras enligt följande: låg (experter och företagsledares uppfattning om korruption inom den offentliga sektorn får över 79 poäng), relativt låg (79–60 poäng), relativt hög (59–50 poäng), hög (under 50 poäng).

⁶² 85 poäng under 2017 men 88 poäng under 2021. En förändring på mer än 5 poäng innebär en avsevärd ökning/minskning, en förändring med 4–5 poäng en förbättring/försämring och en förändring med 1–3 poäng att situationen har varit rätt stabil under de senaste fem åren.

⁶³ *Special Eurobarometer 523* (2022). Eurobarometeruppgifterna om allmänhetens uppfattning om och erfarenheter av korruption uppdateras vartannat år. De tidigare uppgifterna är från undersökningen *Special Eurobarometer 502* (2020).

⁶⁴ *Flash Eurobarometer 507 on Businesses' attitudes towards corruption in the EU* (2022). Eurobarometeruppgifterna om företagens uppfattning om och erfarenheter av korruption uppdateras vartannat år. De tidigare uppgifterna är från undersökningen *Flash Eurobarometer 482* (2019).

⁶⁵ *Special Eurobarometer 523 on Corruption* (2022).

⁶⁶ *Flash Eurobarometer 507 on Businesses' attitudes towards corruption in the EU* (2022).

⁶⁷ *2021 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Finland*, s. 7.

⁶⁸ Det rör sig om följande områden: samarbete mellan de olika organen för bekämpning och förebyggande av korruption, åtgärder för att öka medvetenheten om korruption, åtgärder för att öka transparensen och främja avslöjandet av korruptionsfall, utveckling av lagstiftningen om korruptionsbekämpning samt främjande av forskningen om korruption och korruptionsbekämpning. Statsrådets principbeslut om en nationell strategi och ett åtgärdsprogram för bekämpning av korruption 2021–2023 s. 10.

justitieministeriet och som rapporterar till ministerarbetsgruppen för utvecklande av rättsstaten och för inre säkerhet⁶⁹. Styrgruppens senaste bedömning visar att 65 av de 79 planerade åtgärderna har börjat genomföras och att 9 av dessa redan hade slutförts medan 22 åtgärder var långt framskridna i juni 2022⁷⁰.

Justitieministeriet har inlett arbetet för att kriminalisera handel med inflytande. I Finland finns det lagstiftning om kriminalisering av korruption och mutbrott, men ingen lagstiftning om handel med inflytande⁷¹. Tidigare försök att kriminalisera handel med inflytande ledde till långa men fruktlösa diskussioner i riksdagen⁷². Justitieministeriet håller för närvarande på med beredningen av en proposition om handel med inflytande⁷³, som förväntas bli färdig före sommaren⁷⁴ så att det kan sändas på remiss före slutet av 2022⁷⁵. Justitieministeriet planerar också att undersöka om bestämmelserna i strafflagen om mutbrott som begås av personer i offentlig tjänst är aktuella eller om de behöver ses över⁷⁶. Justitieministeriet undersöker fortfarande möjligheten att utvidga ansvaret för tjänstebrott till att omfatta bolag där kommuner eller staten är majoritetsägare⁷⁷.

Samarbetet mellan de myndigheter som ansvarar för utredning och lagföring av korruption fungerar väl, även om det inte finns några specialiserade enheter för korruptionsbekämpning inom polisen och åklagarmyndigheten. I Finland utreds och lagförs korruptionsrelaterade brott i enlighet med samma förfaranden och skyddsåtgärder som andra typer av brott. Centralen för utredning av penningtvätt bistår Centralkriminalpolisen⁷⁸ vid utredningen av komplicerade fall av korruption genom att ta emot och analysera rapporter om misstänkta transaktioner med koppling till korruption och annan ekonomisk brottslighet och sedan lämna en bedömning till de berörda myndigheterna⁷⁹. Om centralen för utredning av penningtvätt upptäcker misstänkta fall av korruption på hög nivå överförs utredningen till Centralkriminalpolisen⁸⁰. Polisen har tillräckliga resurser att hantera utredningar av

⁶⁹ Statsrådets principbeslut om en nationell strategi och ett åtgärdsprogram för bekämpning av korruption 2021–2023.

⁷⁰ Nationellt åtgärdsprogram för bekämpning av korruption 2021–2023– Bedömning av genomförandet före 24.2.2022 – Bidrag från Finland till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 18 och bilagorna 1 och 3 samt skriftlig information från de finska myndigheterna i samband med besöket i Finland.

⁷¹ Greco, *Fifth Evaluation Round – Evaluation report*, punkt 12, s. 7.

⁷² 2020 års rapport om rättsstatsprincipen, *Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Finland*, s. 5.

⁷³ Mål 5.1.1 Bedömning av kriminalisering och nödvändiga ändringar, Statsrådets principbeslut om en nationell strategi och ett åtgärdsprogram för bekämpning av korruption 2021–2023 s. 42.

⁷⁴ Information från justitieministeriet i samband med besöket i Finland.

⁷⁵ Enligt myndigheternas rapportering i den senaste bedömningen av genomförandet. Bidrag från Finland till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 25.

⁷⁶ Bidrag från Finland till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 25. 30 kap. om näringsbrott i strafflagen (39/1889), *2020 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Finland*, s. 5.

⁷⁷ Mål 4.3.2 ”Det ska utredas om tjänsteansvaret kan utvidgas till att omfatta sådana bolags verksamhet i vilka kommuner och staten är majoritetsägare.”, Statsrådets principbeslut om en nationell strategi och ett åtgärdsprogram för bekämpning av korruption 2021–2023, s. 41. Denna åtgärd skulle genomföras under 2020 och 2021.

⁷⁸ Centralkriminalpolisen utvecklar kontinuerligt metoder för att upptäcka och utreda korruption och ansvarar för utredningen av korruption på hög nivå, eftersom detta ofta kräver mer komplicerade förfaranden. Information från Centralkriminalpolisen och Åklagarmyndigheten i samband med besöket i Finland.

⁷⁹ Centralen för utredning av penningtvätt: <https://poliisi.fi/sv/penningtvatt>

⁸⁰ Information från Centralkriminalpolisen i samband med besöket i Finland.

ekonomisk brottslighet, inbegripet korruption och mutor⁸¹. Vid utredningarna följer polisen sina egna förfaranden och sin egen administration⁸², men de samarbetar och utbyter information med Åklagarmyndigheten på nationell och regional nivå, och detta fungerar väl⁸³. Lagen om Åklagarmyndigheten utgör en god grund för detta samarbete och ger åklagaren befogenhet att väcka åtal vid en tingsrätt efter avslutad utredning⁸⁴.

Antalet åtal för korruptionsrelaterade brott har ökat. Som rapporterades förra året⁸⁵ finns det sex åklagare som är specialiserade på korruptionsbrott och 19 åklagare som är specialiserade på lagföring av brott som begåtts i tjänst. Det finns också åklagare som är specialiserade på ekonomisk brottslighet och som ofta handlägger mutbrott i alla åklagardistrikt⁸⁶. Under 2021 polisanmälades ett ökat antal fall av korruption och muta⁸⁷. Detta beror främst på ett uppmärksammat fall där flera högt uppsatta tjänstemän vid Statens revisionsverk befanns skyldiga till bedrägeri och tjänstefel⁸⁸. Fallet i fråga krävde extra resurser, som tillhandahölls genom tilldelningen av tillfälliga resurser till stöd för lagföring av krävande mål⁸⁹. Under 2021 överlämnade polisen 90 korruptionsärenden till Åklagarmyndigheten. Under det året fattade Åklagarmyndigheten beslut om 68 ärenden, varav åtal väcktes i 56 ärenden och 19 ärenden lades ned⁹⁰. Detta är en mycket snabb ökning jämfört med genomsnittet på tio ärenden per år där åtal väckts, enligt uppgifterna i förra årets rapport⁹¹. Även om antalet fällande domar för korruptionsbrott är ganska få i de finska brottmålsdomstolarna⁹² kan det ökade antalet åtal komma att ändra detta inom en snar framtid.

Utredning och lagföring av viktiga kategorier av korruption på hög nivå kräver fortfarande ett politiskt beslut. Som konstaterades i förra årets rapport skiljer sig förfarandet för utredning av korruption hos medlemmarna av statsrådet från vanliga korruptionsutredningar⁹³. Om en medlem av statsrådet misstänks för lagstridigt förfarande i

⁸¹ Information från Centralkriminalpolisen och Åklagarmyndigheten i samband med besöket i Finland. Under 2021 utredde polisen 400 fall av ekonomiska brott, inklusive korruption, medan 87 fall utreddes av Centralkriminalpolisen.

⁸² Polisförvaltningslag.

⁸³ Information från Centralkriminalpolisen och Åklagarmyndigheten i samband med besöket i Finland. *2021 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Finland*, s. 6.

⁸⁴ Justitieministeriet. Lag om Åklagarmyndigheten (32/2019).

⁸⁵ *2021 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Finland*, s. 6.

⁸⁶ Åklagarmyndigheten. *Åklagardistrikt* (<https://syyttajalaitos.fi/sv/aklagardistrikt>), *2020 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Finland*, s. 6.

⁸⁷ Bidrag från Finland till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, information från Åklagarmyndigheten i samband med besöket i Finland.

⁸⁸ Se Yles artikel (2022) om uppsägning av generaldirektören vid Statens revisionsverk.

⁸⁹ Information från Åklagarmyndigheten i samband med besöket i Finland.

⁹⁰ Information från Åklagarmyndigheten i samband med besöket i Finland.

⁹¹ *2021 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Finland*, s. 5.

⁹² Enligt rättsstatistiken för 2009–2020 har endast enskilda personer dömts för korruptionsbrott i tingsrätten. *Lahjonta kansainvälisessä liiketoiminnassa. Sääntelyn, soveltamiskäytännön ja koulutuksen nykytila ja muutostarpeet*, Statsrådets kansli, Helsingfors, 2022, s. 18.

⁹³ *2021 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Finland*, s. 7.

ämbetsutövningen, till exempel korruption, tar grundlagsutskottet ställning till ärendet⁹⁴. Först efter detta kan åtal mot medlemmen av statsrådet väckas i riksringen. Som Europarådets grupp av stater mot korruption (Greco) har påpekat kan det vara ett hinder för ett välfungerande straffrättsligt system att frånta den åklagare som ansvarar för ärendet befogenheten att begära att en utredning inleds. Det särskilda förfarandet innebär att ministern i förväg får vetskap om en eventuell brottsutredning, och i detta skede ökar risken för att bevismaterial går förlorat och att tillgångar som härrör från brott inte kan spåras. Dessutom kan det hända att ett riksdagsutskott, som är ett politiskt organ, låter sig påverkas av politiska överväganden⁹⁵.

Regeringens åtgärder för att göra det lättare att upptäcka och exponera mutor i utlandet fortsätter. Sedan 2021 har brottsutredare, åklagare och domare erbjudits utbildning om mutbrott i utlandet⁹⁶. I februari 2022 publicerades en omfattande studie om korruption i internationell näringsverksamhet, inklusive om utländska mutbrott⁹⁷. En rad rekommendationer om brottsbekämpning, bevisfrågor, juridiska personers ansvar samt utbildning lades också fram⁹⁸. I studien efterlystes framför allt ändringar av lagstiftningen om mutor och anpassning av lagstiftningen till internationella normer. Vidare betonades behovet av ytterligare utbildning och mer stöd när det gäller beviskrav i samband med mutbrott för att förbättra genomförandet av lagstiftningen.

Statstjänstemannalagen har ändrats i syfte att införa strängare bestämmelser om redogörelse för bindningar och om de begränsningar som gäller efter avslutat tjänsteförhållande. Som rapporterades förra året⁹⁹ har bestämmelserna om etik och intressekonflikter inom den offentliga förvaltningen harmoniserats för tjänstemän och personer inom den högsta ledningen, med undantag för ministrarna¹⁰⁰. Dessutom har det lagts fram en regeringsproposition¹⁰¹ om ändring av statstjänstemannalagens bestämmelser om rekrytering¹⁰², begränsningar som gäller efter avslutat tjänsteförhållande¹⁰³ och redogörelse för bindningar. Propositionen överlämnades till riksdagen hösten 2021¹⁰⁴ och antogs i maj 2022. Som rapporterades förra året¹⁰⁵ innebär en av ändringarna att det införs en karenstid på tolv månader för tjänstemän som innehar högre cheftjänster i statsförvaltningen¹⁰⁶. En annan ändring gäller redogörelserna för bindningar från personer inom statsförvaltningens högsta

⁹⁴ 10 kap. 114 § i Finlands grundlag, 11.6.1999, ändringarna har beaktats t.o.m. 817/2018, <https://finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1999/19990731>. Bidrag från Finland till 2021 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 20.

⁹⁵ Greco, *Fifth Evaluation Round – Compliance report*, punkterna 39–41.

⁹⁶ *2021 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Finland*, s. 7.

⁹⁷ *Lahjonta kansainvälisessä liiketoiminnassa. Sääntelyn, soveltamiskäytännön ja koulutuksen nykytila ja muutostarpeet*, Statsrådets kansli, Helsingfors, 2022.

⁹⁸ *Lahjonta kansainvälisessä liiketoiminnassa. Sääntelyn, soveltamiskäytännön ja koulutuksen nykytila ja muutostarpeet*, Statsrådets kansli, Helsingfors, 2022, s. 236–246.

⁹⁹ *2021 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Finland*, s. 7.

¹⁰⁰ Statsrådet (2021), *Anvisningar om tjänstemannaetik*.

¹⁰¹ Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av statstjänstemannalagen (RP 187/2021 rd).

¹⁰² 6 b § i statstjänstemannalagen.

¹⁰³ 44 a § i statstjänstemannalagen.

¹⁰⁴ Bidrag från Finland till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 19.

¹⁰⁵ *2021 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Finland*, s. 8.

¹⁰⁶ 44 a § i statstjänstemannalagen.

ledning, inbegripet ministrarnas specialmedarbetare¹⁰⁷. Syftet är att fastställa enhetliga krav på vilka uppgifter som ska ingå i redogörelsen. Denna reform träder i kraft i juni 2022 och är i linje med Grecos rekommendationer om behovet av att säkerställa att redogörelserna är korrekta, standardiserade och aktuella¹⁰⁸.

Arbetet med öppenhetsregistret som inleddes 2020 framskrider, men lobbyverksamheten är fortfarande oreglerad. I december 2021 överlämnade den parlamentariska styrgruppen och expertarbetsgruppen ett betänkande om lagen om öppenhetsregistret till justitieministeriet¹⁰⁹. Lobbyverksamhet regleras fortfarande inte¹¹⁰, men den föreslagna lagen om öppenhetsregistret innebär en skyldighet för aktörer som utövar påverkanskommunikation att registrera sig i det elektroniska öppenhetsregistret och att lämna in en verksamhetsanmälan om sådan påverkanskommunikation två gånger om året¹¹¹. Syftet med registret är att ge medborgarna och dem som är föremål för påverkanskommunikation mångsidigare information om de aktörer som påverkar beslutsfattare på statlig nivå¹¹². Förslaget håller på att utarbetas och kommer att vara på remiss från den 27 juni till den 22 augusti 2022, för att sedan överlämnas till riksdagen hösten 2022¹¹³.

Beredningen av en proposition om begränsning av svängdörrarna för ministrarna pågår fortfarande. Som konstaterats i tidigare års rapporter¹¹⁴ pågår beredningen av lagstiftning för att föreskriva förfaranden för förebyggande av intressekonflikter när en medlem av statsrådet övergår till andra uppgifter. Ministrarna omfattas inte av svängdörrsbegränsningarna i statstjänstemannalagen, utan följer i stället rekommendationen från statens tjänstemannaetiska delegation om att de ska informera om sin avsikt att övergå till andra uppgifter efter att de har utnämnts till ministrar¹¹⁵. Propositionen skulle enligt planerna läggas fram för riksdagen under våren 2021 men har senarelagts till andra halvåret 2022¹¹⁶.

Beredningen av en proposition om ändring av lagstiftningen om politiska partier och valfinansiering pågår fortfarande. Den parlamentariska valarbetsgrupp som inrättades 2020¹¹⁷ lade i februari 2022 fram en rapport med en utredning av behoven av att ändra

¹⁰⁷ 8 a § i statstjänstemannalagen. Ändringen syftar också till att utvidga tillämpningsområdet för 8 a § i statstjänstemannalagen till att gälla även ministrarnas specialmedarbetare, i enlighet med Grecos rekommendation.

¹⁰⁸ Greco, *Fifth Evaluation Round – Compliance report*, rekommendation v, punkterna 32–34.

¹⁰⁹ Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om öppenhetsregistret: Parlamentariska styrgruppens och expertarbetsgruppens betänkande.

¹¹⁰ *2021 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Finland*, s. 8.

¹¹¹ Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om öppenhetsregistret: Parlamentariska styrgruppens och expertarbetsgruppens betänkande.

¹¹² Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om öppenhetsregistret: Parlamentariska styrgruppens och expertarbetsgruppens betänkande.

¹¹³ Skriftlig information från de finska myndigheterna i samband med besöket i Finland.

Information om lagberedningen finns på <https://oikeusministerio.fi/sv/projekt?tunnus=OM033:00/2019>

¹¹⁴ *2021 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Finland*, s. 8.

¹¹⁵ *2020 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Finland*, s. 8.

¹¹⁶ Information från Statsrådets kansli i samband med besöket i Finland.

¹¹⁷ *2021 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Finland*, s. 8.

vallagen, partilagen och lagen om kandidaters valfinansiering¹¹⁸. I rapporten föreslås flera ändringar av lagen om kandidaters valfinansiering, bland annat att lagen bör förtydligas i fråga om finansiering som överstiger kostnaderna för valkampanjen och att tillsynsbefogenheterna i samband med efterhandsredovisning bör stärkas¹¹⁹. Det föreslogs också att tillsynsarbetet inom Statens revisionsverk, som övervakar finansieringen av politiska partier¹²⁰, skulle effektiviseras genom att myndigheten ges möjlighet att utdöma viten¹²¹. Propositionen håller på att utarbetas och kommer att vara på remiss under sommaren 2022, för att sedan överlämnas till riksdagen hösten 2022¹²².

Ett förslag till lag om skydd för visselblåsare ska enligt planerna översändas till riksdagen i september 2022. Syftet med lagförslaget är att införliva EU-direktivet om skydd för visselblåsare¹²³ och att utvidga skyddet till att omfatta personer som anmäler korruption och ekonomiska brott¹²⁴. Avsikten var att lagen skulle ha trätt i kraft i december 2021¹²⁵, men förslaget kommer enligt planerna inte att överlämnas till riksdagen förrän i september 2022¹²⁶. Det finns för närvarande inget särskilt organ för skydd av visselblåsare i Finland. Enligt lagförslaget ska missbruk som rapporteras av externa personer förmedlas till justitiekanslerns kansli, som vidarebefordrar informationen till de enheter som har i uppdrag att utreda ärendet¹²⁷. I syfte att införliva EU-direktivet om skydd för visselblåsare tillsatte justitieministeriet i mars 2021¹²⁸ en arbetsgrupp för beredningen av en teknisk kanal för rapportering av missbruk inom statsförvaltningen. Arbetsgruppen lade fram sin slutrapport i juli 2021. Därefter har Statskontoret fortsatt arbetet för att kunna införa den tekniska kanalen för visselblåsare¹²⁹.

Korruption har inte konstaterats vara en ökad risk under covid-19-pandemin, men ett initiativ från regeringen syftar till att öka insynen i beslutsfattande som gäller hanteringen av pandemin. Justitiekanslern har uppmanat social- och hälsovårdsministeriet att förbättra insynen i det beslutsfattande som gäller hanteringen av pandemin¹³⁰. I april 2022 svarade ministeriet att relevanta uttalanden och föredragningslistor med direkt anknytning till

¹¹⁸ Denna lagstiftning inbegriper vallagen, partilagen, lagen om kandidaters valfinansiering och vid behov all annan lagstiftning om politisk verksamhet. Bidrag från Finland till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 21.

¹¹⁹ Slutrapport från den parlamentariska valarbetsgruppen (2022).

¹²⁰ Statens revisionsverks berättelse till riksdagen om tillsynen över partifinansieringen 2021 offentliggjordes den 23 februari 2022.

¹²¹ Möjligheterna att inrätta ett kampanjkonto vid riksdagsval, Europaparlamentsval och presidentval skulle kunna utredas. Slutrapporten från den parlamentariska valarbetsgruppen har tillhandahållits av de finska myndigheterna.

¹²² Bidrag från Finland till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 21.

¹²³ Direktiv (EU) 2019/1937 om skydd för personer som rapporterar om överträdelse av unionsrätten.

¹²⁴ Skriftlig information från de finska myndigheterna i samband med besöket i Finland.

¹²⁵ *2021 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Finland*, s. 10.

¹²⁶ Bidrag från Finland till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 22.

¹²⁷ Skriftlig information från de finska myndigheterna i samband med besöket i Finland.

¹²⁸ *2021 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Finland*, s. 10.

¹²⁹ Skriftlig information från de finska myndigheterna i samband med besöket i Finland.

¹³⁰ Justitiekanslern (2022), pressmeddelande, "Justitiekansler Tuomas Pöysti: Behov av bättre insyn i beslutsfattande som gäller hanteringen av covid-19-pandemin", skriftligt bidrag från justitiekanslern i samband med besöket i Finland, s. 15–16.

beslutsfattandet har offentliggjorts så snart det var möjligt och att regeringens propositioner och förordningar har utarbetats i enlighet med relevanta riktlinjer¹³¹.

III. MEDIERNAS MÅNGFALD OCH OBEROENDE

I Finland är yttrandefriheten och rätten att ta del av offentliga handlingar tryggad i grundlagen. Leverantörer av medietjänster i Finland är skyldiga att offentliggöra information om sin ägarstruktur. Uppgifterna och befogenheterna för Trafik- och kommunikationsverket (Traficom), som är den myndighet i Finland som utövar tillsyn över medierna, liksom mandatet för och övervakningen av public service-medierna, fastställs i lag¹³². Lagstiftning som införlivar det reviderade direktivet om audiovisuella medietjänster har antagits¹³³.

Medietillsynsmyndigheten Traficom har varit föremål för planerade personalnedskärningar¹³⁴. Myndigheten anser dock att den övergripande inverkan är begränsad och rapporterar att det inte föreligger någon ny risk för ytterligare minskning av resurserna¹³⁵. Nationella audiovisuella institutet, ett annat oberoende medieorgan med mer specialiserade funktioner¹³⁶, rapporterar i sin tur att dess resurser har förblivit stabila, men att det har haft en begränsad budget under lång tid¹³⁷. Ingen utveckling har rapporterats när det gäller myndigheternas oberoende, vilket enligt övervakningsverket för mediepluralism 2022 fortfarande utgör en låg risk¹³⁸.

Antalet klagomål som lämnats in till Opinionsnämnden för massmedier i Finland har ökat avsevärt. Opinionsnämnden rapporterar att klagomålen om journalistisk etik har ökat avsevärt under två år i rad. Nämnden anser att detta beror på ökad medvetenhet om och förtroende för klagomålsmekanismen bland allmänheten, i kombination med en ökning av covid-19-relaterade klagomål. Nämnden har ändå lyckats förkorta handläggningstiden för klagomål tack vare statlig finansiering och omfördelning av medel, vilket möjliggjordes genom besparingar till följd av de allmänna reserestriktioner som drabbat nämndens personal på grund av pandemin¹³⁹.

I Finland finns det inga särskilda regler som gäller rättvisa och transparens i statlig reklam. När staten köper annonsutrymme som överstiger på förhand fastställda tröskelvärden ska förfarandena för offentlig upphandling¹⁴⁰ tillämpas. Principerna om icke-diskriminering,

¹³¹ Skriftligt bidrag från de finska myndigheterna i samband med besöket i Finland.

¹³² Lag om Rundradion Ab (1380/1993).

¹³³ Direktiv (EU) 2018/1808 om ändring av direktiv 2010/13/EU om samordning av vissa bestämmelser som fastställs i medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillhandahållande av audiovisuella medietjänster (*direktivet om audiovisuella medietjänster*), mot bakgrund av ändrade marknadsförhållanden.

Finland rankas på andra plats i det internationella pressfrihetsindexet 2022 från Reportrar utan gränser, jämfört med femte plats föregående år.

¹³⁴ Som meddelats i *2021 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om rättsstatssituationen i Finland*, s. 10.

¹³⁵ Information som mottagits från Traficom i samband med besöket i Finland.

¹³⁶ Nationella audiovisuella institutet ska klassificera audiovisuella program för att skydda minderåriga, men har även en lagstadgad skyldighet att främja mediefostran (*lag om Nationella audiovisuella institutet (1434/2007)*).

¹³⁷ Information som mottagits från Nationella audiovisuella institutet i samband med besöket i Finland.

¹³⁸ Övervakningsverket för mediepluralism 2022, landsrapporten om Finland, s. 10.

¹³⁹ Information som mottagits från Opinionsnämnden för massmedier i samband med besöket i Finland. Se pressmeddelande om ökade klagomål och snabbare handläggningstider, <https://www.jnsn.fi/uutiset/kanteluiden-maara-nousi-ja-kasittely-nopeutui-vuonna-2021/>.

¹⁴⁰ Lagen om offentlig upphandling och koncession (1397/2016).

jämlikhet, transparens och proportionalitet utgör grunden för all upphandling. Man kan också överväga tillräcklig transparens och icke-diskriminering vid inköp under tröskelvärdena, med beaktande av upphandlingens storlek och omfattning¹⁴¹. När staten köper annonser eller andra offentliga meddelanden omfattas denna verksamhet av offentlig förvaltning, där förvaltningslagen¹⁴² och de rättsliga principerna om god förvaltning är tillämpliga¹⁴³. Berörda parter anser inte att frågan om huruvida statlig reklam är rättvis är ett problem, eftersom de tilldelade beloppen i allmänhet är ganska små, men information på detta område finns endast tillgänglig på särskild begäran¹⁴⁴.

Begränsningarna för medieägande och mediekoncentration är få. Privatägda digitala tv-bolag samt digitala och analoga radiobolag måste ha tillstånd att bedriva verksamhet. Närmare bestämmelser om hur tillstånd ges finns i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation¹⁴⁵. Om det inte finns tillräcklig teknisk kapacitet eller om beviljandet av tillstånd kan ha en betydande inverkan på kommunikationsmarknaden är det regeringen, och inte Traficom, som fattar beslutet att bevilja tillstånd, utifrån överväganden om den allmänna marknadssituationen. Det finns inga kvantitativa regler för inträde eller verksamhet på marknaden. Koncentrationen av nyhetsmedier i Finland är mycket hög¹⁴⁶.

Public service-mediernas oberoende övervakas regelbundet och är föremål för skyddsåtgärder. Riksdagen väljer medlemmarna i förvaltningsrådet för Rundradion Ab på det första riksmötet under valperioden för en mandatperiod på fyra år. Mandatperioden börjar så snart valet har gjorts och fortsätter till dess att nya medlemmar i förvaltningsrådet har valts. Medlemmarna utgörs av sittande riksdagsledamöter i proportion till riksdagsplatserna, samt personer som företräder olika samhälls- och språkgrupper, och ska vara förtrodda med vetenskap, konst, utbildning, näringsliv och ekonomiska frågor. I övervakningsverket för mediepluralism 2022 noteras att även om public service-medierna står under indirekt politisk kontroll är politikernas försök att påverka dem sällsynta¹⁴⁷. Medlemmarna i förvaltningsrådet väljer årligen styrelsen för ett mandat på ett år. Styrelsen består av externa experter och väljer bland annat företagets ledning och ansvarar för verksamhetens produktivitet. Public service-medierna rapporterar årligen om sin verksamhet till riksdagen och Traficom, utför en extern revision av sitt oberoende¹⁴⁸ och håller månatliga möten för att diskutera möjliga källor till otillbörlig påverkan¹⁴⁹. I Finland är det sedan länge en oskriven praxis att kräva konsensus mellan alla partier i riksdagen för alla politiska beslut som rör den lagstiftning som reglerar public service-medierna¹⁵⁰. Public service-mediernas tillhandahållande av textbaserade tjänster, som inte tidigare fastställts i lag, har gett upphov till klagomål från vissa berörda parter om att public service-medierna eventuellt har överskridit sitt uppdrag, och detta har lett till en nyligen genomförd reform av lagstiftningen med krav på att det onlinetextinnehåll som

¹⁴¹ Bidrag från Finland till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 27.

¹⁴² Förvaltningslagen (434/2003).

¹⁴³ Bidrag från Finland till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 27.

¹⁴⁴ Information som mottagits från Medieförbundet och Finlands Journalistförbund i samband med besöket i Finland 2022.

¹⁴⁵ Lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (917/2014).

¹⁴⁶ Övervakningsverket för mediepluralism 2022, landsrapporten om Finland, s. 13.

¹⁴⁷ Övervakningsverket för mediepluralism 2022, landsrapporten om Finland, s. 23.

¹⁴⁸ Se Rundradion Ab:s årsrapporter här: <https://svenska.yle.fi/bolaget/arsberattelser>.

¹⁴⁹ Information som mottagits från Rundradion Ab i samband med besöket i Finland.

¹⁵⁰ Se ovan. Kari Eerik Karppinen (2017), ”Finland: Maintaining the fragile consensus”.

publiceras av public service-medierna ska vara närmare kopplat till dess ljud- eller videoinnehåll¹⁵¹.

Beredningen av översynen av lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet fortsätter. Den arbetsgrupp som utsetts av justitieministeriet har ännu inte lagt fram något förslag om en brådskande ändring av lagstiftningen¹⁵², men beredningen av översynen för att utvidga den i grundlagen tryggade rätten att ta del av offentliga handlingar genom striktare tillsyn och en utökning av de uppgifter som omfattas pågår, med aktivt deltagande från berörda parter¹⁵³. Det har funnits några domstolsmål om tillgången till offentliga handlingar, bland annat om undanhållande av covid-19-relaterade handlingar från medierna¹⁵⁴, vilket har lett till att tillgång slutligen har beviljats. År 2021 avkunnade högsta förvaltningsdomstolen två domar om tillgång till offentliga handlingar, där det klargörs att när det gäller uppgifter som polisen innehar i särskilda brottmål kan flera undantag i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet tillämpas samtidigt¹⁵⁵. I övervakningsverktyget för mediepluralism 2022 identifieras en medelstor risk för skyddet av rätten till information på grund av fall där tillgången till handlingar och information som tjänstemän innehar hade försenats eller nekats på grund av antingen felaktig eller avsiktlig olaglig praxis¹⁵⁶.

Journalisters skydd mot hot har stärkts. Ändringen av strafflagen¹⁵⁷, som utarbetades 2021, trädde i kraft i oktober 2021¹⁵⁸. Det gör det möjligt för allmänna åklagare att i vissa fall väcka åtal på offrets vägnar vid hot där offret har grundad anledning att misstänka att hans/hennes eller någon annans personliga säkerhet eller egendom är allvarligt hotad. Ändringen har välkomnats av berörda parter eftersom den även omfattar hot mot journalister och andra offer som är särskilt utsatta, däribland frilansjournalister, och möjliggör mer kraftfulla åtgärder mot offentliga utpekanden på nätet (online shaming) och andra hot¹⁵⁹. Några månader efter antagandet av ändringen avkunnade högsta domstolen en uppmärksammas dom¹⁶⁰ där man höll fast vid åtalsskälet att en journalist hade utsatts för olaga förföljelse av en annan person. I domstolens motivering hänvisar man till de utmaningar som journalister ställs inför i dagens samhälle, bland annat trakasserier på nätet, med hänvisning till rättspraxis från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna och

¹⁵¹ Bidrag från Rättspolitiska föreningen Demla ry till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen. Bidrag från Finland till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 31. Sanoma (2021) Lag om ändring av 7 § i lagen om Rundradion Ab (159/2022).

¹⁵² Såsom anges i 2021 års rapport om rättsstatsprincipen hade arbetsgruppen till uppgift att bedöma behovet av att se över och uppdatera den nuvarande lagen, inbegripet huruvida dess tillämpningsområde och eventuella brister är tillräckliga, och att tillhandahålla lösningar.

¹⁵³ Information från justitieministeriet, Medieförbundet, Finlands Journalistförbund och Opinionsnämnden för massmedier i Finland i samband med besöket i Finland.

¹⁵⁴ Helsingin Sanomat (2022) om att statsministerns beslut att undanhålla handlingar från samordningsgruppen för coronaviruset bröt mot lagen.

¹⁵⁵ Högsta förvaltningsdomstolen, dom av den 26 februari 2021, 5198/1/19, KHO:2021:26, ECLI:FI:KHO:2021:26.

Högsta förvaltningsdomstolen, dom av den 1 december 2021, 20208/2021, KHO:2021:170, ECLI:FI:KHO:2021:170.

¹⁵⁶ Övervakningsverktyget för mediepluralism 2022, landsrapporten om Finland, s. 10.

¹⁵⁷ 2021 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Finland, s. 11.

¹⁵⁸ Lag om ändring av 25 kap. 9 § i strafflagen 698/2021.

¹⁵⁹ Bidrag från Opinionsnämnden för massmedier till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen.

¹⁶⁰ Högsta domstolen, dom av den 18 februari 2022, R2020/680, ECLI:FI:KKO:2022:8.

internationella rekommendationer om skyddet av journalister¹⁶¹. Målet har allmänt betraktats som en positiv utveckling för skyddet av journalister i Finland¹⁶².

Regeringen och de brottsbekämpande myndigheterna har vidtagit åtgärder mot ytterligare utmaningar med journalisters säkerhet. Det förberedande arbetet med andra initiativ för att ta itu med de trakasserier av journalister på nätet som nämns i 2021 års rapport om rättsstatsprincipen pågår fortfarande¹⁶³. Sedan den föregående rapporten om rättsstatsprincipen har två nya varningar offentliggjorts för Finland på Europarådets plattform för att främja skydd för journalistik och journalisters säkerhet¹⁶⁴. Den första avser åtal mot tre journalister för påstådda avslöjanden och avsikter att avslöja statshemligheter i sin rapportering. Fallet och dess konsekvenser för begränsningarna av yttrandefriheten har diskuterats allmänt¹⁶⁵. Den andra varningen gäller trakasserier av mediearbetare under en protest som hölls i Helsingfors i februari 2022¹⁶⁶. Den finska polisen har försökt förhindra liknande incidenter genom att inleda en diskussion med alla större medier om säkerhet under demonstrationer, utfärda rekommendationer inför större demonstrationer och upprätthålla en hjälplinje för medier¹⁶⁷.

IV. ANDRA INSTITUTIONELLA FRÅGOR SOM RÖR KONTROLLER OCH MOTVIKTER

Finland är en parlamentarisk demokrati med ett enkammersystem, där både regeringen och riksdagen kan lägga fram lagförslag (i praktiken bygger dock de flesta lagar på regeringspropositioner). Eftersom Finland inte har en författningsdomstol kontrolleras grundlagsenligheten på förhand av justitiekanslern, som arbetar i anslutning till statsrådet, och av riksdagens grundlagsutskott¹⁶⁸, som bedömer grundlagsenligheten i de förslag som läggs fram för riksdagen. Dessutom kan alla domstolar i efterhand kontrollera grundlagsenligheten i konkreta fall¹⁶⁹. Justitiekanslern, Människorättscentret och justitieombudsmannen spelar en viktig roll i systemet med kontroller och motvikter.

Lagstiftningsprocessen är öppen och berörda parter deltagande är ändamålsenligt, men inte systematiskt. Myndigheternas skyldighet att främja allmänhetens deltagande i beslutsfattandet fastställs i grundlagen¹⁷⁰. Närmare bestämmelser om rätten till information

¹⁶¹ Se ovan.

¹⁶² Yle (2022), se artikel om Johan Bäckmans dom för olaga förföljelse, som gör det möjligt att ingripa i utpekande ("Johan Bäckmanin vainoamistuomio antaa eväät puuttua maalittamiseen, sanoo professori – Journalistiliiton johtaja: Jessikka Aroa ei saatu vaiennettua").

¹⁶³ Åtgärder för att motverka hatretorik mot kvinnliga journalister och skärpa kontaktförbud i enlighet med 2021 års rapport om rättsstatsprincipen, *Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Finland*, s. 11.

¹⁶⁴ Europarådet, *Platform to promote the protection of journalism and safety of journalists, Finland*.

¹⁶⁵ Kommittén för skydd av journalister (2021), webbartikel om tre undersökande journalister som anklagas för röjande av statshemligheter i Finland. Bidrag från Människorättscentret, till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, Finlands Journalistförbund. Information som mottagits från Finlands Journalistförbund och Opinionsnämnden för massmedier i Finland i samband med besöket i Finland 2022.

¹⁶⁶ Minst fem finländska journalister och mediearbetare angreps under en "konvojdemonstration" den 4 februari 2022 mot begränsningarna för att bekämpa covid-19-pandemin och höjningen av energipriserna.

¹⁶⁷ Information som mottagits från den finska polisen i samband med besöket i Finland.

¹⁶⁸ Utskottet består av riksdagsledamöter och hör regelbundet oberoende experter på grundlagsrätt.

¹⁶⁹ 106 § i grundlagen föreskriver följande: "Om tillämpningen av en lagbestämmelse i ett ärende som behandlas av en domstol uppenbart skulle strida mot grundlagen, skall domstolen ge grundlagsbestämmelsen företräde."

¹⁷⁰ Artikel 14 i grundlagen.

om lagstiftningsprocesser finns i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet¹⁷¹. Lagstiftningsprocessen specificeras närmare i flera av regeringens riktlinjer¹⁷². Berörda parter kan vara involverade i flera skeden av processen, med ett remissförfarande som varar i minst sex veckor (åtta veckor för omfattande projekt)¹⁷³. Berörda parter som deltar i regeringens lagstiftningsinitiativ bedömer att lagstiftningsprocessen är mycket transparent¹⁷⁴. Det rapporterades dock också att vissa berörda parter i praktiken inte har resurser att delta och att deras erfarenheter därför inte beaktas i tillräcklig utsträckning¹⁷⁵. I en OECD-rapport från juni 2021 om det medborgerliga utrymmet betonades att myndigheternas insatser för att öka möjligheterna till meningsfullt engagemang är lovvärda, men det noterades att icke-statliga aktörer inte systematiskt bjöds in att delta¹⁷⁶. Regeringen håller för närvarande på att utarbeta ett principbeslut om Finlands demokratipolitik, som också kommer att behandla det civila samhällets deltagande på ett övergripande sätt¹⁷⁷.

Genomförandet av handlingsprogrammet för bättre lagstiftning fortsätter. Handlingsprogrammet för bättre lagstiftning, som antogs av regeringen i augusti 2020 och som beskrivs i 2021 års rapport om rättsstatsprincipen¹⁷⁸, syftar till att ytterligare förbättra lagberedningens kvalitet och transparens¹⁷⁹. Flera planerade projekt, såsom utvecklingen av en intern digital portal för insamling av information för lagberedare, har slutförts, medan andra, såsom utarbetandet av nya anvisningar för konsekvensbedömningar¹⁸⁰, fortfarande pågår¹⁸¹.

Den 1 januari 2022 hade nio vägledande domar från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna ännu inte verkställts i Finland¹⁸². Vid den tidpunkten hade 60 % de vägledande domarna från de senaste tio åren ännu inte avgjorts i Finland, och den genomsnittliga tiden för domar som ännu inte hade verkställts var elva år och elva

¹⁷¹ Lag om offentlighet i myndigheternas verksamhet (1999/621).

¹⁷² Processhandbok för lagberedningen, <http://lainvalmistelu.finlex.fi/sv/>, anvisningar för utarbetande av regeringspropositioner, <http://helo.finlex.fi/sv/>, anvisningar för konsekvensbedömning av lagförslag, <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/80031> (valtioneuvosto.fi), anvisning för hörande vid författningsberedning, <http://kuulemisopas.finlex.fi/sv/ohje/kuulemisohje/>.

¹⁷³ Processhandbok för lagberedningen, <http://lainvalmistelu.finlex.fi/sv/>.

¹⁷⁴ Information som mottagits i samband med besöket i Finland från Finlands Advokatförbund, Medieförbundet, Finlands Journalistförbund, Opinionsnämnden för massmedier, Transparency International Finland, Domstolsverket, högsta domstolen, Människorättscentret, Demla och Amnesty International.

¹⁷⁵ Bidrag från Människorättscentret till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 19.

¹⁷⁶ OECD (2021), *Civic Space Scan of Finland*, s. 150.

¹⁷⁷ Ett remissförfarande om principbeslutet kommer att inledas i juni 2022. Principbeslutet kommer att bygga på resultaten från det nationella demokratiprogrammet 2022, <https://oikeusministerio.fi/sv/demokratiprogram-2025>. Uppföljningsinformation från de finska myndigheterna.

¹⁷⁸ *2021 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Finland*, s. 13. Handlingsprogrammet består av fyra huvudområden: lagberedningens planmässighet och lagberedningskunnande, interaktion och kommunikation, konsekvensbedömning, och utnyttjande av teknik och digitalisering.

¹⁷⁹ Justitieministeriets bidrag till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen.

¹⁸⁰ Bidrag från Finland till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 34.

¹⁸¹ Information som lämnats av justitieministeriet i samband med besöket i Finland.

¹⁸² Antagandet av nödvändiga verkställighetsåtgärder för en dom från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna övervakas av Europarådets ministerkommitté. Det är kommitténs praxis att gruppera sådana ärenden mot en stat som kräver liknande verkställighetsåtgärder, särskilt allmänna åtgärder, och granska dem gemensamt. Gruppens första ärende utses som det vägledande ärendet när det gäller övervakningen av de allmänna åtgärderna, och upprepade ärenden inom gruppen kan avslutas när det bedöms att alla tänkbara enskilda åtgärder som krävs för att ge sökanden möjlighet till domstolsprövning har vidtagits.

månader¹⁸³. Den äldsta domen, som efter 17 år fortfarande inte har verkställts, rör skyddet av privatlivet och familjelivet i samband med bristen på lämpliga skyddsåtgärder för utförandet av husrannsakan och beslag¹⁸⁴. Den 1 juli 2022 hade nio vägledande domar fortfarande inte verkställts¹⁸⁵.

Regeringen började bereda en reform av beredskapslagen efter en begäran om översyn. Såsom konstaterades i 2021 års rapport om rättsstatsprincipen¹⁸⁶ baserades merparten av de åtgärder som vidtogs för att hantera covid-19-pandemin på tillfälliga ändringar av den ordinarie lagstiftningen, vanligtvis lagen om smittsamma sjukdomar, medan befogenheter i enlighet med beredskapslagen under undantagsförhållanden¹⁸⁷ utnyttjades i mindre utsträckning. Varken beredskapslagen eller lagen om smittsamma sjukdomar ansågs vara tillräckligt anpassad till pandemin¹⁸⁸. I beredskapslagen finns främst bestämmelser om militära kriser och allvarliga ekonomiska störningar¹⁸⁹. Lagen om smittsamma sjukdomar tar inte hänsyn till situationer där hälso- och sjukvårdssystemets kapacitet är hotad och befogenheterna för att förhindra spridning av en sjukdom är inriktade på offentlig verksamhet¹⁹⁰. Flera organ, däribland justitiekanslern och grundlagsutskottet, efterlyste en översyn av lagarna¹⁹¹. I december 2021 beslutade regeringen att inleda en omfattande reform av beredskapslagen¹⁹² och tillsatte en arbetsgrupp¹⁹³ för detta ändamål. Regeringen har också för avsikt att genomföra en reform av lagen om smittsamma sjukdomar. Lagstiftningsplanen för detta projekt har ännu inte preciserats¹⁹⁴.

En lag som förtydligar fördelningen av befogenheter mellan justitiekanslern och justitieombudsmannen har antagits av riksdagen¹⁹⁵. Under 2018 inledde regeringen ett projekt för att minska överlappningarna mellan de två högsta övervakarna av lagligheten i Finland, nämligen justitiekanslern och justitieombudsmannen. Ett lagförslag som syftar till att klargöra arbetsfördelningen mellan de två institutionerna¹⁹⁶ lades fram för riksdagen den 21

¹⁸³ Alla siffror kommer från det europeiska genomförandenätverket och baseras på antalet pågående ärenden vid det årliga slutdatumet den 1 januari 2022. Se bidraget från det europeiska genomförandenätverket till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 40.

¹⁸⁴ Europadomstolens dom av den 27 september 2005 i mål 50882/99, Petri Sallinen m.fl. mot Finland, i avvaktan på verkställande sedan 2005.

¹⁸⁵ Enligt uppgifter från Europarådets onlinedatabas (HUDOC).

¹⁸⁶ 2021 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Finland, s. 12–13.

¹⁸⁷ Det senaste undantagstillståndet upphörde den 27 april 2021 och något nytt tillstånd har inte utlysts sedan dess. Bidrag från Finland till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 38. Information som lämnats av justitieministeriet i samband med besöket i Finland.

¹⁸⁸ Bidrag från justitiekanslern till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 10.

¹⁸⁹ Bidrag från justitiekanslern till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 10.

¹⁹⁰ Bidrag från justitiekanslern till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 11.

¹⁹¹ Bidrag från justitiekanslern till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 9–10. Information som lämnats av justitieministeriet i samband med besöket i Finland. 2021 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Finland, s. 13.

¹⁹² Bidrag från Finland till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 36.

¹⁹³ Information som lämnats av justitieministeriet i samband med besöket i Finland.

¹⁹⁴ Skriftlig information från statsrådet i samband med besöket i Finland.

¹⁹⁵ 2021 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Finland, s. 14.

¹⁹⁶ Lagförslaget ändrar inte institutionernas mandat.

oktober 2021¹⁹⁷ och antogs den 19 april 2022¹⁹⁸. Justitiekanslern och justitieombudsmannen fortsätter att stödja reformen¹⁹⁹.

Regeringen föreslog att en ny myndighet skulle inrättas för att tillhandahålla administrativt stöd till oberoende organ. Utöver den nationella människorättsinstitutionen, som ackrediterats med A-status, som består av justitieombudsmannen, Människorättscentret och dess människorättsdelegation²⁰⁰, har Finland flera andra specialiserade ombudsmän²⁰¹ och andra institutioner som har till uppgift att skydda de grundläggande rättigheterna. Eftersom många av dessa institutioner har ett litet antal anställda utförs en del av de uppgifter som rör deras förvaltning och resurser²⁰² för närvarande av justitieministeriet²⁰³. Regeringen har utarbetat ett förslag till lag om inrättande av ett nytt ämbetsverk för specialmyndigheterna inom justitieförvaltningen, som ska ta över stödet till dessa myndigheter²⁰⁴. Institutionernas befogenheter kommer inte att ändras²⁰⁵. Lagförslaget ska enligt planerna läggas fram för riksdagen våren 2023²⁰⁶. Människorättscentret har dessutom utarbetat ett förslag om att stärka samarbetet mellan institutioner för grundläggande och mänskliga rättigheter, baserat på centrets studie som visar att institutionerna är fragmenterade och med delvis överlappande uppgifter, vilket kan skapa förvirring bland användarna²⁰⁷. Förutom fragmenteringen rapporterade Människorättscentret om farhågor beträffande bristen på resurser²⁰⁸.

Regeringen har inlett projekt för att förbättra finansieringsmodellen för det civila samhällets organisationer. Civilsamhällets demokratiska utrymme i Finland betecknas som öppet²⁰⁹. De två främsta källorna till statligt organiserad finansiering för det civila samhällets organisationer i Finland är inkomster från spelverksamhet²¹⁰ och offentlig finansiering från ministerierna²¹¹. Finansieringen från intäkterna från spelverksamheten beviljas årligen, vilket inte gör möjligt att utarbeta långsiktiga planer²¹². Finansieringen från ministerierna är fragmenterad och saknar ett centraliserat system för ansökningar och systematisk utvärdering²¹³. I en OECD-rapport från 2021 om det medborgerliga utrymmet

¹⁹⁷ Bidrag från Finland till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 39.

¹⁹⁸ Lagen träder i kraft den 1 oktober 2022.

¹⁹⁹ Bidrag från justitiekanslern till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 1. Se även *2021 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Finland*, s. 14.

²⁰⁰ *2020 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Finland*, s. 13.

²⁰¹ Konkursombudsmannen, barnombudsmannen, jämställdhetsombudsmannen, underrättelsetillsynsombudsmannen, dataombudsmannen, äldreombudsmannen och diskrimineringsombudsmannen.

²⁰² Uppgifter som rör redovisning, personal och ekonomisk förvaltning.

²⁰³ Information som lämnats av justitieministeriet i samband med besöket i Finland.

²⁰⁴ Förutom de sju ombudsmännen kommer myndigheten även att stödja Olycksutredningscentralen, rättegångsbiträdesnämnden, Konsumenttvistenämnden och Europeiska institutet för kriminalpolitik.

²⁰⁵ Information som lämnats av Människorättscentret och justitieministeriet i samband med besöket i Finland.

²⁰⁶ Information som lämnats av justitieministeriet i samband med besöket i Finland.

²⁰⁷ Information som lämnats av Människorättscentret i samband med besöket i Finland.

²⁰⁸ Information som lämnats av Människorättscentret i samband med besöket i Finland.

²⁰⁹ Enligt Civicus, som delar in det demokratiska utrymmet enligt en femstegsskala: öppet, snävt, begränsat, repressivt och stängt.

²¹⁰ Lotterilagen ger den statliga myndigheten Veikkaus ensamrätt att tillhandahålla speltjänster i Finland och föreskriver att avkastningen ska användas för de offentliga ändamål som angivits i tillståndet. Lotterilagen (1047/2001).

²¹¹ OECD (2021), *Civic Space Scan of Finland*, s. 112. Information som inhämtats i samband med besöket i Finland.

²¹² OECD (2021), *Civic Space Scan of Finland*, s. 111.

²¹³ OECD (2021), *Civic Space Scan of Finland*, s. 111 och 113.

rekommenderas att man inför en öppnare och mer övergripande strategi för finansiering²¹⁴ och utvecklar en helhetsstrategi för att stödja det civila samhällets organisationer på lång sikt, samtidigt som deras oberoende skyddas²¹⁵. Som svar på OECD:s rapport utsåg kommunministern en arbetsgrupp för att undersöka möjligheterna att genomföra rekommendationerna. Arbetsgruppen lämnade sitt bidrag i oktober 2021²¹⁶, och det behandlas nu av berörda ministerier. Ett projekt som leds av finansministeriet för att skapa enhetliga, digitaliserade statsunderstödsprocesser pågår²¹⁷. Regeringen har också inlett ett projekt för att utarbeta ett förslag till en ny modell för finansiering från spelintäkter i syfte att ge det civila samhällets organisationer en stabil och tillräcklig finansiering²¹⁸. Projektet slutfördes i februari 2022²¹⁹. En ny delegation för medborgarsamhällspolitik, som är en plattform för främjande av samverkan mellan offentliga myndigheter och det civila samhället, utsågs av regeringen den 27 januari 2022²²⁰, efter att mandatperioden för den förra delegationen hade löpt ut i februari 2021²²¹.

Myndigheterna har inlett flera initiativ för att främja rättsstatsprincipen i den offentliga debatten. I november 2021 anordnade justitieministern ett högnivåseminarium för att diskutera situationen för rättsstatsprincipen i Finland och det finska rättsväsendets oberoende på grundval av 2021 års rapport om rättsstatsprincipen²²². Justitieministeriet överväger att göra seminariet till ett årligt återkommande evenemang²²³. Ett forskningssamfund för rättsstatsfrågor, Helsinki Rule of Law Forum, har inrättats. Det finansieras av regeringen och organiseras av Helsingfors universitet²²⁴. Samfundet offentliggjorde bland annat en studie om rättsstatsprincipen i Europeiska unionen och Finland²²⁵ i maj 2022.

²¹⁴ OECD (2021), *Civic Space Scan of Finland*, s. 171 och 172.

²¹⁵ OECD (2021), *Civic Space Scan of Finland*, s. 173. Se även Franet (2022), *Country research – Legal environment and space of civil society organisations in support fundamental rights – Finland*, del 3.1.

²¹⁶ Bidrag från Finland till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 43.

²¹⁷ Bidrag från Finland till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 43–44. För ytterligare information om projektet, se <https://vm.fi/sv/utveckling-av-statsunderstodsverksamheten>.

²¹⁸ Bidrag från Finland till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 43.

²¹⁹ Skriftlig information från statsrådet i samband med besöket i Finland.

²²⁰ Bidrag från Finland till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 43. information som lämnats av justitieministeriet i samband med besöket i Finland.

²²¹ *2021 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Finland*, s. 13–14.

²²² Information som lämnats av justitieministeriet i samband med besöket i Finland.

²²³ Information som lämnats av justitieministeriet i samband med besöket i Finland.

²²⁴ Helsinki Rule of Law Forum, *Analysing the Rule of Law in the European Union*, <https://www2.helsinki.fi/en/researchgroups/helsinki-rule-of-law-forum>.

²²⁵ Raitio Juha, Rosas Allan, Pohjankoski Pekka (2022), *The rule of law in the European Union and Finland*.

Bilaga I: Källförteckning i alfabetisk ordning *

En förteckning över de bidrag som mottagits i samband med samrådet inför 2022 års rapport om rättsstatsprincipen finns på webbplatsen https://ec.europa.eu/info/publications/2022-rule-law-report-targeted-stakeholder-consultation_en.

Amnesty International Finland (2022), Bidrag från Amnesty International Finland i samband med besöket i Finland.

Centralen för utredning av penningtvätt, webbplats: <https://poliisi.fi/sv/penningtvatt>.

Centrumet för mediernas mångfald och mediefrihet (2022), *Övervakningsverktyget för mediepluralism 2022 – landsrapport om Finland*

Cepej (2021), *Study on the functioning of the judicial systems in the EU Member States*.

Civicus kartläggning av det offentliga rummet – Finland <https://monitor.civicus.org/country/finland/>.

Demla (2022), Bidrag från Rättspolitiska föreningen Demla ry till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen.

Den parlamentariska valarbetsgruppen (2022) *Slutrapport från den parlamentariska valarbetsgruppen* https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163824/OM_2022_6.pdf.

Den parlamentariska styrgruppen och expertarbetsgruppen, betänkande om lagen om öppenhetsregistret.

Europadomstolens dom av den 27 september 2005 i mål 50882/99, Petri Sallinen m.fl. mot Finland.

Europarådets plattform för att främja skyddet av journalistik och journalisters säkerhet – Finland <https://fom.coe.int/en/alerte?years=2022&typeData=1&time=1654025528007>.

European Association of Judges (2022), Bidrag från European Association of Judges till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen.

European Implementation Network (2022), Bidrag från European Implementation Network till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen.

Europeiska kommissionen (2020), *2020 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om rättsstatssituationen i Finland*.

Europeiska kommissionen (2021), *2021 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om rättsstatssituationen i Finland*.

Europeiska kommissionen (2022), *Resultattavlan för rättskipningen i EU*.

Finlands domareförbund (2022), Bidrag från Finlands domareförbund i samband med besöket i Finland.

Finlands Advokatförbund (2022), Bidrag från Finlands Advokatförbund till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen.

Franet (2022), Institutet för mänskliga rättigheter, Åbo Akademi (2022) *Country research – Legal environment and space of civil society organisations in support fundamental rights – Finland*, Wien, Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter <https://fra.europa.eu/en/publication/2022/civic-space-2022-update#country-related>.

Generaldirektoratet för kommunikation (2019), *Särskild Eurobarometer 482: företagens inställning till korruption i EU*.

Generaldirektoratet för kommunikation (2020), *Särskild Eurobarometer 502: korruption*

Generaldirektoratet för kommunikation (2022), *Särskild Eurobarometer 507: företagens inställning till korruption i EU*.

Generaldirektoratet för kommunikation (2022), *Särskild Eurobarometer 523: korruption*

Greco (2020), *Fifth Evaluation Round – Preventing corruption and promoting integrity in central governments (top executive functions) and law enforcement agencies*.

Helsingin Sanomat (2022), artikel om att statsministerns beslut att undanhålla handlingar från samordningsgruppen för coronaviruset bröt mot lagen (*Valtioneuvoston kanslian päätös salata koronakoordinaatioryhmän asiakirjoja rikkoi lakia*) <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000008608931.html>.

Helsinki Rule of Law Forum, *Analysing the Rule of Law in the European Union*, <https://www2.helsinki.fi/en/researchgroups/helsinki-rule-of-law-forum>.

Högsta domstolen, dom av den 18 februari 2022, R2020/680, ECLI:FI:KKO:2022:8.

Högsta förvaltningsdomstolen, dom av den 26 februari 2021, 5198/1/19, KHO:2021:26, ECLI:FI:KHO:2021:26.

Högsta förvaltningsdomstolen, dom av den 1 december 2021, 20208/2021, KHO:2021:170, ECLI:FI:KHO:2021:170.

Justitiekanslern, webbplats: <https://www.okv.fi/sv/>.

Justitiekanslern (2021), pressmeddelande, ”Behov av bättre insyn i beslutsfattande som gäller hanteringen av covid-19-pandemin” https://oikeuskansleri.fi/-/oikeuskansleri-tuomas-poysti-koronavirusepidemian-hoitoa-koskevassa-paatoksenteon-avoimuudessa-parannettavaa?languageId=sv_SE.

Justitiekanslern (2022), pressmeddelande, ”Justitiekansler Tuomas Pöysti: Bättre insyn i beslutsfattande som gäller hanteringen av covid-19-pandemin” https://oikeuskansleri.fi/-/oikeuskansleri-tuomas-poysti-koronavirusepidemian-hoitoa-koskevassa-paatoksenteon-avoimuudessa-parannettavaa?languageId=sv_SE.

Justitiekanslern (2022), Bidrag från justitiekanslern till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen.

Justitiekanslern (2022), Bidrag från justitiekanslern i samband med besöket i Finland.

Justitieministeriet, *Processhandbok för lagberedningen*, <http://lainvalmistelu.finlex.fi/sv/>.

Justitieministeriet, *Anvisningar för utarbetande av regeringspropositioner* <http://helo.finlex.fi/sv/>.

Justitieministeriet, *Hörande vid författningsberedning* <http://kuulemisopas.finlex.fi/sv/ohje/kuulemisohje/>.

Justitieministeriet (2008), *Anvisningar för konsekvensbedömning av lagförslag*, <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/80031>.

Justitieministeriet, (2020), *Handlingsprogrammet för bättre lagstiftning* <https://oikeusministerio.fi/sv/projekt?tunnus=OM044:00/2020>.

Justitieministeriet (2022), Bidrag från justitieministeriet till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen.

Karppinen, Kari Eerik (2017), *Finland: Maintaining the fragile consensus* https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/231221/preprint_Finnish_PSM_Karppinen_Ala_Fossi_CH_1.pdf?sequence=1.

Kommittén för skydd av journalister (2021), webbartikel om tre undersökande journalister som anklagas för röjande av statshemligheter i Finland. <https://cpi.org/2021/11/finland-charges-3-investigative-journalists-with-revealing-state-secrets/>.

Lahti, Raimo (2020) *Multilayered criminal policy: The Finnish experience regarding the development of Europeanized criminal justice*, *New Journal of European Criminal Law* 2020, Vol. 11(1) 7–19.

Människorättscentret (2022), Bidrag från Människorättscentret till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen.

OECD (2021), *Civic Space Scan of Finland*, <https://www.oecd.org/gov/open-government/civic-space-scan-of-finland-f9e971bd-en.htm>.

Opinionsnämnden för massmedier (2021), ”Antalet klagomål ökade och handläggningen påskyndades under 2021”, <https://www.jsn.fi/uutiset/kanteluiden-maara-nousi-ja-kasittely-nopeutui-vuonna-2021/>.

Opinionsnämnden för massmedier (2022), Bidrag från Opinionsnämnden för massmedier till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen.

Raitio Juha, Rosas Allan, Pohjankoski Pekka (2022), Rättstat, Europeiska unionen och Finland (*Oikeusvaltiollisuus Euroopan unionissa ja Suomessa*) https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164030/VNTEAS_2022_39.pdf.

Reportrar utan gränser – Finland <https://rsf.org/en/country/finland>.

Riksdagens justitieombudsman, webbplats: <https://www.oikeusasiamies.fi/sv>.

Rundradion Ab (2022), *Yles årsberättelser* <https://svenska.yle.fi/bolaget/arsberattelser>.

Rättspolitiska föreningen Demla ry (2022) Bidrag från Rättspolitiska föreningen Demla till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen.

Sanoma Media Finland Oy (2021), Sanoma Media Finland Oy:s respons på de behöriga finska myndigheternas första svar av den 21 juni 2021 och andra svar av den 30 september 2021 på kommissionens begäran om information av den 30 april 2021 <https://www.sanoma.fi/globalassets/sanoma-media-finland/keita-olemme/uutishuone/sanoma-response-22-october.pdf>.

Statens revisionsverk (2021) *Statens revisionsverks berättelse till riksdagen om tillsynen över partifinansieringen 2021* <https://www.vtv.fi/app/uploads/2022/02/vtv-berattelse-till-riksdagen-om-tillsynen-over-partifinansieringen-b52022rd.pdf>.

Statskontoret (2021), en teknisk lösning för statsförvaltningens kanaler för visseblåsare (Tekninen ratkaisu valtionhallinnon Whistleblower-kanaville) <https://www.valtiokonttori.fi/palvelut/julkishallinnon-palvelut/valtion-konsernipalvelut/evaarinkaytoksia-koskeva-ilmoituskanava-valtionhallinnon-virastoille/>.

Statsrådet (2016), riktlinjer för samråd om utarbetande av lagstiftning (*Anvisning för hörande vid författningsberedning*) <http://kuulemisopas.finlex.fi/sv/ohje/kuulemisohje/>.

Statsrådet (2021), Anvisningar om tjänstemannetik. (Anvisningar om tjänstemannetik) <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163703>.

Statsrådet (2021), Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av statstjänstemannalagen https://www.eduskunta.fi/SV/vaski/HallituksenEsitys/Sidor/RP_187+2021.aspx, https://www.eduskunta.fi/SV/vaski/Kasittelytiedot/Valtiopaivaasia/Sidor/RP_187+2021.aspx.

Statsrådet (2022), *Lahjonta kansainvälisessä liiketoiminnassa: Säätelyn, soveltamiskäytännön ja koulutuksen nykytila ja muutostarpeet* <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163811>.

Statsrådet (2021) *Statsrådets principbeslut om en nationell strategi och ett åtgärdsprogram för bekämpning av korruption 2021–2023* https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163397/VN_2021_67.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Statsrådet (2022), Finlands bidrag till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen.

Statsrådet (2022), Skriftligt bidrag från statsrådet i samband med besöket i Finland.

Transparency International (2022) *Transparency Internationals korruptionsindex 2021*

Yle (2022), se Yles artikel om uppsägning av generaldirektören vid Statens revisionsverk <https://yle.fi/news/3-12292381>.

Yle (2022), se Yles artikel om Johan Bäckmans dom för olaga förföljelse, som det möjligt att ingripa i utpekande. (*Johan Bäckmanin vainoamistuomio antaa eväät puuttua maalittamiseen, sanoo*

professori – Journalistiliiton johtaja: Jessikka Aroa ei saatu vaiennettua) <https://yle.fi/uutiset/3-12323924>.

Yle (2022), se artikel om att Statens revisionsverk avskedar Yli-Viikari från tjänsten som generaldirektör <https://yle.fi/news/3-12364144>.

Åklagarmyndigheten, Åklagardistrikt <https://syyttajalaitos.fi/sv/aklagardistrikt>.

Bilaga II: Besök i Finland

I mars 2022 höll kommissionens avdelningar virtuella möten med:

- Amnesty International Finland
- Samarbetsnätverket mot korruption
- Justitiekanslern
- Opinionsnämnden för massmedier
- Rättspolitiska föreningen Demla ry
- Centralen för utredning av penningtvätt
- Finlands domareförbund
- Finlands Advokatförbund
- Medieförbundet
- Polisinsättningen i Helsingfors
- Människorättscentret
- Arbets- och näringsministeriet
- Finansministeriet
- Inrikesministeriet
- Justitieministeriet
- Kommunikationsministeriet
- Social- och hälsovårdsministeriet
- Nationella audiovisuella institutet
- Centralkriminalpolisen
- Domstolsverket
- Åklagarmyndigheten
- Justitieombudsmannen
- Polisen i Finland
- Statsrådets kansli
- Högsta förvaltningsdomstolen
- Högsta domstolen
- Traficom
- Transparency International Finland
- Finlands journalistförbund
- Rundradion Ab

* Kommissionen träffade också följande organisationer vid ett antal övergripande möten:

- Amnesty International
- Article 19
- Förbundet för medborgerliga friheter i Europa
- Civila samhället Europa
- Europeiskt centrum för press- och mediefrihet
- Europeiskt medborgarforum
- Europeiska journalistfederationen
- Europeiskt partnerskap för demokrati
- Europeiskt ungdomsforum
- Free Press Unlimited
- Human Rights Watch
- ILGA-Europa

- Internationella federationen för mänskliga rättigheter
- Internationella pressinstitutet
- Open Society European Policy Institute (OSEPI)
- Osservatorio Balcani e Caucaso Transeuropa
- Philea
- Reportrar utan gränser
- Transparency International Europa